

УДК 330.8, 332.2

Павликівська О. І.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГЕНЕЗИС РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Досліджено етимологію поняття «відповідальність» та його історичні аспекти розвитку. Визначено особливості соціальної відповідальності в процесі суспільного розвитку. Охарактеризовано базові елементи соціальної відповідальності бізнесу в економіці.

Ключові слова: соціальна відповідальність, взаємодія бізнесу та влади, фінансування суспільних потреб, соціальні інвестиції, механізми управління.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації, зростання конкуренції та поступового виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок з'явилася потреба в удосконаленні системи управління компаніями. На цьому етапі першочерговими проблемами, які необхідно вирішити, є якість відносин із контрагентами бізнесу, взаємини із суспільством і навколишнім середовищем, механізми управління капіталізацією й ризиками соціальної сфери.

Загальний економічний розвиток на найближчу перспективу можна охарактеризувати соціальною спрямованістю, так званою соціалізацією бізнесу, який широко залучається до вирішення першочергових соціальних проблем, адже результат економічної діяльності суб'єкта господарювання полягає не лише в отриманні максимального прибутку, а й у ефективності заходів, спрямованих на довготривале існування та сталий розвиток. Необхідною умовою отримання зазначеного результату є взаємодія трьох складників: бізнесу, держави та суспільства, що не можливе без функціонування інституту соціальної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснений у процесі дослідження аналіз літературних джерел з означеної тематики дає змогу стверджувати, що впродовж останніх років теоретики й практики проявляють значний інтерес до проблем соціальної поведінки суб'єктів підприємництва, ефективності їх взаємодії з громадою на території розміщення, інших питань, які можна охарактеризувати через поняття «соціальна відповідальність бізнесу».

Значний внесок у розвиток концепції соціальної відповідальності зробили Г. Боуен, М. Вебер, К. Девіс, В. Зомбарт, М. Кейнс, А. Керол, Р. Оуен, С. Сеті, Е. Фрімен. Проблеми соціальної відповідальності бізнесу як складової частини соціальної політики висвітлені в працях А. Колот, В. Куценко, Е. Лібанової, О. Новікової та інших учених.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Розвиток вітчизняної економіки у цілому відповідає світовим тенденціям інтеграції принципів соціальної відповідальності в корпоративну стратегію, залучення соціальних інвестицій, які б забезпечували довгострокові інтереси бізнесу та суспільства. Проте в останні роки спостерігається незначна активізація бізнесу в напрямі використання концепції соціальної відповідальності, що свідчить про необхідність розроблення механізмів та інструментів, які б давали змогу на практиці реалізовувати дослідженні науковцями теоретичні та методологічні аспекти даної проблеми.

Мета статті полягає у вивченні особливостей формування та розвитку поняття «соціальна відповідальність бізнесу» як у теоретичній, так і в практичній площині.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Процес суспільного становлення особистості нерозривно пов'язаний із феноменом відповідальності, адже це залежність людини від чогось, що є визначальним під час прийняття та реалізації рішень. Відповідальність – це: особисте життя людини, оточуючих її людей, а також відповідальність перед соціумом. На переконання Г. Сквороди, перетворення почуттів та відповідальних вчинків на звичку є процесом формування відповідальності [2].

Для більш повного висвітлення проблематики дослідження нами здійснено спробу періодизації історичних аспектів розвитку поняття «відповідальність» (табл. 1).

Зважаючи на зазначене, можемо стверджувати, що досліджуване поняття еволюціонувало з розвитком суспільства. Найдавніші уявлення про феномен відповідальності базувалися на світоглядних основах, відповідно до яких відповідальність – це те, що передається з покоління в покоління (родова відповідальність), стосується членів громади чи країни, тобто йшлося про колективну відповідальність. У подальшому з появою філософії трактування цієї категорії набуває індивідуального характеру. Зокрема, у період античності чітко виокремлюється позиція щодо індивідуальної відповідальності. У період Середньовіччя це поняття представляється через призму теології (відповідальність за порушення заповідей Божих). В епоху Відродження та Просвітництва основна увага зосереджується на дуальності понять: відповідальності та свободи людини, з одного боку, та відповідальності держави і громадян – з іншого. У гуманістичній філософії акцентується увага на відповідальності індивідуально кожної людини та всіх людей загалом за порушення закону, свободі однієї людини та всього загалу.

Для з'ясування суті поняття «відповідальність» звернемося до його тлумачення в сучасних словниках (табл. 2).

У більшості словників знаходимо представлення відповідальності як обов'язку відповідати:

- за свої вчинки (за когось або за щось);
- за доручені справи чи діяльність;
- за зобов'язаннями, договорами.

Для поглибленого дослідження теоретичних та практичних аспектів управління соціально відповідальною діяльністю та формування його як наукової категорії необхідним є з'ясування сутності цього явища, розгляд термінології, розуміння принципів функціонування та етапів розвитку. Періодизацію наукових досліджень поняття «соціальна відповідальність» наведено у табл. 3.

Вважається, що наукові дослідження соціально відповідальної діяльності з'явилися значно пізніше за реальні практичні надбання. Першим викладом основних принципів соціально відпові-

Таблиця 1

Періодизація історичних аспектів розвитку поняття «відповідальність»

Історичний період	Представники	Площина проблематики
Античність	Платон	Відповідальність перед законом співвідноситься з відповідальністю перед державою, яка відповідальна за добробут громадян
	Аристотель	Наголошується на відповідальності за порушення норм права
	Піфагор	Йдеться про поведінку, за яку індивід несе повну відповідальність
Середньовіччя	Тертуліан	Джерелом відповідальності виступає здатність душі бути активною діяльною силою та право здійснювати особою свій вибір, а підставою для відповідальності стає порушення укладених людьми законів, що відповідають Божим заповідям
	Августин	Розв'язання проблеми відповідальності на перетині двох світів – «граду земного» та «граду небесного»
	Ориген	Осмислення відповідальності як добровільного руху щодо самовдосконалення
	Георгій Неокесарійський	Людина не може жити, не підпадаючи під відповідальність, оскільки остання дає можливість вчасно знешкоджувати хибні прагнення душі та недоліки характеру
	Ескандер	Якщо вчасно людину не зупинити, то вона у своїй безвідповідальності згодом стане некерованою
Філософія Нового часу	Томас Гоббс	Відповідальність» розглядається як абстрактна категорія, тлумачив її як відповідальність громадян за дії держави
	Дж. Локка	Відсутність відповідальності у природному стані
	Б. Спіноза	Злочинним діяння може бути визнане лише в умовах суспільного співжиття
Доба Просвітництва	Ж.-Ж. Руссо	Передбачає взаємну відповідальність держави і громадян
	Ч. Беккарія	Відповідальність як засіб утримання душі людини від зла
	Ш.-Л. Монтеск'є	Наполягав на індивідуальній відповідальності, зокрема наголошував на тому, що діти не повинні відповідати за злочини своїх батьків
	І. Кант	«Людина відповідає за людство у своїй особі»
	Л. Фейєрбах	Тракував людину як основу, начало держави і права

Таблиця 2

Етимологія поняття «відповідальність» у сучасних словниках

Джерело	Тлумачення поняття	Бібліографія
За словником В.І. Даля	Відповідальність – «обов'язок відповідати за щось, повинність ручатися за щось, зобов'язаний, звітувати про щось»	Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И. Даль. – М. : Мысль, 1985. – Ч. 2. – С. 1292–1293.
Великий тлумачний словник сучасної української мови	Надає два значення відповідальності: 1) покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова; 2) серйозність, важливість справи, моменту тощо	Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : Перун, 2009. – С. 177.
За французьким словником П. Робера	Відповідальність означає: 1) обов'язок для міністрів залишати владу у разі відсторонення їх законодавчим корпусом; 2) обов'язок відшкодувати шкоду, що заподіяна з вини особи або у випадках, визначених законом; 3) моральний чи інтелектуальний обов'язок спокутувати вину, виконати свій обов'язок, зобов'язання, договір	Rober Dictionnaire alphabetique francase / P. Rober. – Paris, 1980. – Т. 4. – Р. 430.
У словнику української мови за редакцією Б.Д. Грінченка	Відповідальність осмислюється у двох ракурсах. Лінгвістично такий підхід зумовлений подвійним значенням терміну, який позначає два аспекти цього поняття: 1) «відповідати чомусь, бути відповідним до чогось»; 2) «відповідати (відповісти) за щось»	Словник української мови / за ред. Б.Д. Грінченка. – К. : АН УРСР, 1958. – С. 224–225.
За словником Д.Н. Ушакова	Відповідальність має два значення: 1) положення, за якого особа, яка виконує яку-небудь роботу, зобов'язана дати повний звіт про свої дії і прийняти на себе вину за можливі наслідки, які можуть наступити під час виконання дорученої справи; 2) виконання обов'язків, зобов'язань	Толковый словарь русского языка : в 4-х т. / Под ред. Д.Н. Ушакова. – М. : Русские словари, 1994. – Т. 2. – С. 523.
За словником .В. Лопаткіна, А.Е. Лопаткіної	Трактують «відповідальність» трояко: 1) необхідність, обов'язок дати звіт про свої дії, відповідати за їх наслідки; 2) наділений правами й обов'язками в здійсненні якої-небудь діяльності; 3) людина з високо розвинутим усвідомленням суспільного обов'язку проникнута таким усвідомленням	Лопаткин В.В. Малый толковый словарь русского языка / В.В. Лопаткин, А.Е. Лопаткина. – М. : Русские словари, 1993. – С. 339.
За словником С.І. Ожегова	Відповідальність тлумачить так: 1) той, який несе відповідальність; 2) наділений правами і обов'язками в здійсненні діяльності, в керівництві справами	Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М. : Язъ, 1992. – С. 481

дальної поведінки була праця Г. Форда, яка базувалася на призначенні найвищої на той час заробітної плати за дотримання працівниками певних умов праці [3].

На початку XIX ст. моральний та економічний характер використання людських ресурсів дав поштовх до розроблення та прийняття міжнародних трудових норм. Основними формами соціальної відповідальності бізнесу в цей період є: пожертви засобів на фінансування суспільних потреб, меценатство, благодійність у вигляді безповоротної передачі засобів на фінансування соціально значимих проєктів у галузі науки і мистецтва. При цьому бізнес не виступає ініціатором благодійної діяльності, вона реалізується лише під тиском суспільної думки. У цей період англійський промисловець, соціаліст-утопіст Р. Оуен першим детально розглядає тему елементарної відповідальності бізнесу перед суспільством, саме цей учений вважається основоположником дослідження даного поняття.

Різні теоретичні аспекти підприємницької діяльності та їх вплив на суспільство розглянуто в працях М. Вебера, В. Зомбарта, Й. Шумпетера та ін. [4–6]. У подальшому ідеї соціальної справедливості капіталістичного суспільства розглядалися в працях К. Маркса [7].

Ускладнення капіталістичного відтворення за рахунок росту наукомістких галузей промисловості (космічної, ракетної техніки, ядерної енергетики), комп'ютерних технологій призвело до перетворення інформації та знань у більш значимий фактор виробництва, який сприяв фундаментальним змінам у характері праці та капіталі. Такі еволюційні зміни в суспільному житті призводять до появи класичного ліберального напрямку в дослідженні соціальної відповідальності бізнесу. Серед провідних учених даного напрямку слід назвати Г. Боуена, автора книги «Соціальна відповідальність підприємця», в якій на запитання: «Які обов'язки перед суспільством підприємці можуть розумно взяти на себе?» він дає попереднє визначення соціальної відповідальності як «відношення підприємців до своїх обов'язків, покликане здійснювати таку політику, яка би йшла за напрямками діяльності, бажаними з точки зору цілей та цінностей нашого суспільства» [8]. Соціальна відповідальність у розумінні Боуена накладає на підприємця роль морального агента, тобто інституту, який активно бере участь у формуванні цінностей суспільства.

Інший представник даного напрямку, К. Девіс, уважав: бізнес має бути готовим вислухати, що необхідно зробити, щоб зберегти чи поліпшити соціальне благополуччя. Своєю чергою, суспільство буде знайомитися зі звітністю, дізнаючись, що зроблено компаніями для виконання соціальних зобов'язань [9, с. 72].

Дж. МакГура у книзі «Бізнес і суспільство» зазначив: «Ідея соціальної відповідальності передбачає, що компанія має не тільки економічні і правові зобов'язання, а й певні обов'язки перед суспільством, які виходять за межі цих обов'язків» [10, с. 141]. С. Сеті, своєю чергою, конкретизував визначення соціальної відповідальності, вказавши на рівень, що відповідає привілейованим соціальним нормам, цінностям та очікуванням [11, с. 171].

Узагальнення основ соціальної відповідальності бізнесу та спроба їх упорядкування відобразилася в роботах А. Керола [12, с. 270]. Вченим запропоновано багаторівневу піраміду відповідальності, в основі якої лежить економічна відповідальність.

Під правовою відповідальністю автор розуміє необхідність дотримання закону бізнесовими структурами, відповідність діяльності суб'єктів господарювання очікуванням суспільства, зафіксованих у правових нормах. Етична відповідальність, своєю чергою, вимагає від підприємницьких структур дій, що базуються на наявних нормах моралі, але не передбачені в правових нормах. Філантропічна (дискреційна) відповідальність спонукає компанію до дій, спрямованих на підтримку і розвиток благополуччя суспільства через добровільну участь у реалізації соціальних програм.

Подальші трансформаційні перетворення суспільства й економіки спричинили появу ідей, які відповідають цінностям бізнес-середовища і здатні активно впливати на соціально-економічне становище. Ключовими аспектами є: глобалізація, конкуренція, етична поведінка бізнесу, трансформація бізнесу в інститут, що враховує суспільні настрої та інтереси в широкому плані; соціальне партнерство; орієнтація на сталий розвиток; інтеграція в діяльність організації; стратегічний характер соціальної відповідальності. Створення взаємовигідних механізмів соціальних інвестицій бізнесу в суспільство стає важливим елементом взаємодії бізнесу і влади.

Важливим елементом взаємодії бізнесу та влади є створення взаємовигідних механізмів соціальних інвестицій бізнесу в суспільство. Новий етап набуває практичного й прагматичного характеру, тісно переплітаючись. Найбільш важливе місце на даному етапі займають різні концепції, зокрема: концепція зацікавлених сторін, основоположником якої є Е. Фрімен [13, с. 228]. Нове трактування концепції, яке підсилює значення менеджменту зацікавлених сторін, під яким розуміють активну участь останніх у розвитку корпорації, усвідомлення очікувань компанією й активний вплив на їх формування, належить авторству Дж. Поста, Л. Престона і С. Сакса [14, с. 325]. У результаті розширення сфери відповідальності бізнес не тільки відповідає на очікування суспільства і влади, а й активно впливає на соціально-економічне оточення, тобто виникає так зване «корпоративне громадянство», визначення якого дає І. Маїгнан [15, с. 290].

У працях учених, на ідеях яких базується даний етап у розвитку соціальної відповідальності, приділяється особлива увага досягненню бізнесом стійких конкурентних переваг. Зокрема, Дж. Елкінгтон, основоположник концепції сталого розвитку, позначив три підстави стійкості компанії: економічний, екологічний та соціальний складники розвитку. У рамках такого підходу соціальна відповідальність набуває стратегічного характеру, формуючи нові стратегії, здатні одночасно приносити вигоди споживачам, природному середовищу і безпосередньо самій компанії [16].

Висновки. Притаманною особливістю соціальної відповідальності є зміна в процесі суспільного розвитку, її цілей та функцій. При цьому підґрунтям, базою соціальної відповідальності є неринкові аспекти поведінки підприємств та їх добровільний внесок у розвиток суспільства.

Авторське розуміння цього поняття є таким: соціальна відповідальність бізнесу – це концепція, яка базується на специфіці суб'єкта господарювання та залежить від його рівня розвитку; добровільні зобов'язання спрямовані на реалізацію важливих внутрішніх та зовнішніх соціальних проєктів, результати яких сприятимуть довготривалому та сталому розвитку.

Таблиця 3

Періодизація наукових досліджень поняття «соціальна відповідальність»

Характерні ознаки етапу	Автор	Джерело	Вклад у розвиток поняття
1	2	3	4
I етап – поява основоположних принципів соціально відповідальної діяльності			
<ul style="list-style-type: none"> Базується на призначенні найвищої на той час заробітної плати за дотримання працівниками певних обумовлених умов праці. Проявляється через створення нормальних умов функціонування робітника як основоположного фактору виробництва, а також підтримка соціальної стабільності в суспільстві 	Г. Форд	Форд Г. Сегодня и завтра / Г. Форд. – М. : Время, 1927. – 473 с.	Викладено основні принцип соціально відповідальної поведінки
	Р. Оуен	Оуэн Р. Избранные сочинения в двух томах / Р. Оуэн. – М. : Издательство Академии наук СССР, 1950. – 768 с.	Досліджено тему елементарної відповідальності менеджменту не як інституту, а як сукупності окремих особистостей, які використовують ресурси для досягнення корпоративних цілей
	М. Вебер	Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер. – Ивано-Франковск : Ист-Вью, 2002. – 352 с.	Проаналізовано взаємодію економічних умов, соціальних факторів і релігійних переконань
	В. Зомбарт	Зомбарт В. Идеалы социальной политики / В. Зомбарт ; пер. с нем. – СПб., 1906.	Розглянуто формування соціальної політики за посередництва вивчення соціальних пріоритетів суспільства та особливостей його соціальної структури
	А. Берлі і Г. Мінз	Berle A.A., Means G.C. The Modern Corporation and Private Property. – N.Y., 1934.	Висловлено ідею, що панування сучасних корпорацій кардинально змінює ситуацію на ринках у розподілі власності і контролю, а тому підриває основи неокласичної теорії і закладає нові уявлення про роботу корпорації і її відносинах з оточуючим суспільством
II етап – класичний ліберальний напрям у розвитку соціально відповідальної діяльності			
<ul style="list-style-type: none"> Основними формами соціальної відповідальності бізнесу є благодійність і філантропія на основі особистих симпатій керівника 	Г. Боуен	Bowen H.R. Social Responsibilities of the Businessman. – N. Y. : Harper & Row, 1953.	Характеризовано соціально відповідальну поведінку через призму готовності до реальних кроків у сфері поліпшення життя суспільства, інвестування в інтелектуальний людський капітал і збереження екологічного середовища
	К Девіс	Davis K. The Meaning and Scope of Social Responsibility // Contemporary management. Issues and Viewpoints. – Englewood Cliffs, 1974.	Сформульовано «залізний закон відповідальності», який твердить, що «соціальна відповідальність підприємців має бути співмірна з їх соціальною силою»
	Дж. МакГура	McGuire J.W. Business and Society. – McGraw-Hill: N.Y., 1963.	Зазначено, що компанія має не тільки економічні і правові зобов'язання, а й певні обов'язки перед суспільством, які виходять за межі цих обов'язків
	С. Сеті	Sethi S.P. Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. California Management Review, 1975.	Конкретизовано визначення соціальної відповідальності, вказавши на рівень, що відповідає привілейованим соціальним нормам, цінностям та очікуванням
	А. Керол	Carroll A.B. The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders / A.B. Carroll // Business Horizons. – 1991. – № 34(4). – P. 39–48.	Запропоновано трактування КСВ, під якою слід розуміти «відповідність економічним, правовим, етичним і дискреційним очікуванням, що пред'являються до організації в даний період»
III етап – досягнення бізнесом стійких конкурентних переваг			
<p>Ключові аспекти: глобалізація, конкуренція, етична поведінка бізнесу, соціальне партнерство; орієнтація на сталий розвиток; інтеграція в діяльність організації; стратегічний характер соціальної відповідальності. Розвиваються і доповнюють один одного концепції, серед яких – концепція зацікавлених сторін, корпоративна стійкість, соціально відповідальне інвестування та ін.</p>	Е. Фрімен	Freeman R.E. Strategic Management: A Stakeholder Approach. Boston: Pitman, 1984	Персоніфіковано соціальну відповідальність, тобто конкретизовано осіб, що впливають або виявляються під впливом рішень компанії, й управління компанією в їх інтересах
	Дж. Пост, Л. Престон і С. Сакс	Post J. E., Preston L. E., Sachs S. Redefining the Corporation: Stakeholder Management and Organizational Wealth. Stanford University Press: Stanford, 2002.	Представлено нове бачення зацікавлених сторін і можливості збільшення «внеску в організаційне багатство»
	І. Маїгнан	Maignan, I. Measuring corporate citizenship in two countries: the case of the United States and France / I. Maignan, O. Ferrell // Journal of Business Ethics. – 2000. – Vol. 23. – № 3. – P. 283–297.	Подано формулювання корпоративного громадянства, зокрема це «рівень відповідності економічної, правової, етичної та дискреційної відповідальності, яку покладають на бізнес стейкхолдери»
	Дж. Елкінгтон	Elkington J. Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business. – Capstone, Oxford, 1997. – 402 p.	Позначив три підстави стійкості компанії: економічний, екологічний та соціальний складники розвитку, що формує нові стратегії, здатні одночасно приносити вигоди споживачам, природному середовищу і безпосередньо самій компанії

Звичайно ж поняття соціальної відповідальності бізнесу розглянуте й проаналізоване з різних точок зору наявних стейкхолдерів, проте й досі залишається спірною концепцією. Дебати в спеціалізованій літературі зводяться до того, що термін погано визначений, наділений емоційними інтерпретаціями, йому не вистачає теоретичних

розробок. Попри неоднозначність у формулюваннях більшість дослідників погоджується з тим, що соціальна відповідальність – це: а) відповідальність – обов’язок суб’єктів господарювання (бізнесу, корпорацій, інших інституцій); б) соціальна – зачіпає соціальну сферу як у внутрішньому, так й у зовнішньому середовищі суб’єктів.

Список використаних джерел:

1. Keynes J.M. The End of Laissez-faire. (1926). Essays in Persuasion / J.M. Keynes. – London, 1931. – P. 314–315.
2. Сковорода Г.С. Твори : у 2-х т. / Г.С. Сковорода. – К. : Обереги, 1994.
3. Форд Г. Сегодня и завтра / Г. Форд. – М. : Время, 1927. – 473 с.
4. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер. – Ивано-Франковск : Ист-Вью, 2002. – 352 с.
5. Зомбарт В. Идеалы социальной политики / В. Зомбарт ; пер. с нем. – СПб., 1906.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – М. : ЭКСМО, 2007. – 864 с.
7. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии / К. Маркс ; предисл. Ф. Энгельса ; пер. И.И. Скворцова-Степанова. – М. : Политиздат, 1973. – Т. I. – 907 с.
8. Bowen H.R. Social Responsibilities of the Businessman / H.R. Bowen. – N. Y. : Harper & Row, 1953.
9. Davis K. Can business afford to ignore corporate social responsibilities? / K. Davis // California Management Review, 1960. – Vol. 2. – P. 70–76.
10. McGuire J.W. Business and Society / J.W. McGuire. – McGraw-Hill : N. Y., 1963. – P. 140–142.
11. Sethi S.P. Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. California Management Review / S.P. Sethi. – 1975. – P. 168–195.
12. Carroll A.B. Corporate social responsibility: Evolution of definitional construct / A.B. Carroll // Business and Society. – 1999. – № 38. – P. 268–295.
13. Freeman R.E. The stakeholder approach revisited / R.E. Freeman // Zeitschrift fur Wirtschafts und Unternehmensethik. – 2004. – Vol. 5. – № 3. – P. 228–241.
14. Post J.E. Redefining the Corporation: Stakeholder Management and Organizational Wealth / J.E. Post, L.E. Preston, S. Sachs. – Stanford University Press : Stanford, 2002. – P. 321–341.
15. Maignan I. Measuring corporate citizenship in two countries: the case of the United States and France / I. Maignan, O. Ferrell // Journal of Business Ethics. – 2000. – Vol. 23. – № 3. – P. 283–297.
16. Elkington J. Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business / J. Elkington. – Capstone, Oxford, 1997. – 402 p.

Павлыкivская О. И.

Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя

ГЕНЕЗИС РАЗВИТИЯ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА

Резюме

Исследованы этимология понятия «ответственность» и его исторические аспекты развития. Определены особенности социальной ответственности в процессе общественного развития. Охарактеризованы базовые элементы социальной ответственности бизнеса в экономике.

Ключевые слова: социальная ответственность, взаимодействие бизнеса и власти, финансирование общественных нужд, социальные инвестиции, механизмы управления.

Pavlykivska O. I.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF A BUSINESS SOCIAL RESPONSIBILITY THEORY AND PRACTICE

Summary

It is explored etymology of the concept «responsibility» and its historical aspects of development. It is determined inherent features of social responsibility in the process of social development. Here is characterized the basic elements of a business social responsibility of in the economy.

Key words: social responsibility, interaction between business and government, financing of public needs, social investment, management mechanisms.